

Jaarrede VNG-voorzitter Sharon Dijksma op het VNG Jaarcongres woensdag 26 juni 2024 (Gesproken versie geldt)

Beste collega's, vrienden,

Ik wil nogmaals beginnen met een bedankje aan Liesbeth Spies, Pieter Verhoeve en Victor Molkenboer en hun teams, voor hun grote gastvrijheid.

Het Groene Hart voelt als een warm bad.

Dit is de perfecte plek om even uit te zoomen uit de waan van de dag.

Als bestuurders moeten we bovenop de actualiteit zitten.

Maar het is ook belangrijk om iets verder de toekomst in te kijken.

Vandaar het thema van dit congres.

En ik houd daarom ook een iets ander verhaal dan u misschien gewend bent.

Dat doe ik heel bewust.

Ik heb al een tijdje de titel van een prachtig politiek boek in mijn hoofd, geschreven door Peter Bootsma en Willem Breedveld.

De verbeelding aan de macht.

Die titel inspireert mij.

Waarom?

Omdat het boek laat zien wat Den Uyls Kabinet deed: politiek bedrijven en besturen vanuit een hele ambitieuze visie op de samenleving.

Gedreven door hoge idealen en stevige waarden.

"Waar visie, waar uitzicht ontbreekt, komt het volk om."

Zo sloot Den Uyl in 1973 zijn regeringsverklaring af.

(Hij haalde die uitspraak trouwens uit het Bijbelboek Spreuken).

Natuurlijk waren er dagelijkse discussies over geld en schaarste.

Maar het begon met visie en moed.

En dat raakte heel veel mensen in het land in hun hart.

En dat is waarover ik het wil hebben.

Want we hebben die politieke verbeeldingskracht ook vandaag hard nodig.

In Den Haag zie ik er steeds minder van.

En dat doet mij - eerlijk gezegd - een beetje pijn.

Maar tegelijk voel ik me ook aangesproken.

Want als de visie niet uit Den Haag komt, dan moet het van anderen komen.

Namelijk: van ons.

Want ons land en onze inwoners hebben het wel nodig.

En ik ben ervan overtuigd dat wij dat kunnen:

verbeeldingskracht tonen en mensen in het hart raken, met een moedige visie op de toekomst.

Sterker nog, ik vind dat een van onze belangrijkste taken.

Want wij zijn de overheid die het dichtst bij mensen staat.

En als we dat doen, dan wordt het natuurlijk ook persoonlijk.

Want die waarden, die komen van binnenuit.

Dat betekent dat we onze kiezers niet zien als politieke consumenten, maar als mensen aan wie we ons verbinden.

En dan mag het ook een beetje persoonlijk worden.

Mijn ouders waren hardwerkende middenstanders in Hoogkerk (Groningen).

Mijn moeder en mijn grootouders stemden PvdA, mijn vader VVD.

Ze waren overigens nooit politiek actief.

Maar de politieke twist tussen Den Uyl en Hans Wiegel zorgde ook bij ons thuis voor scherpe en hartstochtelijke discussies.

"Sinterklaas bestaat... en daar zit 'ie!"

U kent hem vast nog wel!

Mooie herinneringen...

Ik leerde thuis ook dat geld eerst verdiend moet worden, voordat je het kunt uitgeven.

Daarin kan ik dus best meevoelen met Hans Wiegel.

Ik kreeg ook altijd mee dat je met hard werken - en vooral sámenwerken - ver kunt komen.

Mijn vader overleed helaas toen ik nog heel jong was.

Daarna werden mijn grootmoeders heel belangrijk in mijn leven.

Samen met mijn moeder leerden zij me om elke snipper van mijn talent te benutten.

Mijn beide grootmoeders hebben hun hele leven gewerkt en waren economisch zelfstandig.

Ook dat kreeg ik met de paplepel ingegoten.

En dat vormt mij tot op de dag van vandaag.

U weet: ik kwam al jong in de landelijke politiek terecht.

Daar leerde ik dat échte verandering met kleine stapjes komt.

En dat het poldermodel ons helpt, om daadwerkelijk effectief te kunnen zijn.

Je kunt polariseren wat je wilt, maar je komt er alleen als je begint bij wat ons bindt.

Wie blijft hangen in het benadrukken van onderlinge verschillen, komt uiteindelijk geen steek verder.

Ik doe mijn werk met een grote liefde voor de mensen in Utrecht en voor de rol die we als gemeenten hebben.

En ik breng elke dag de waarden en de strijdbaarheid mee, die ik van mijn ouders en grootouders heb meegekregen, zoals Mark Tuitert ze gisteren ook benoemde: moed, rechtvaardigheid én wijsheid. Hij noemde ook nog matigheid daar waren wij net iets minder van.

Ik heb geleerd dat je zelf stevig moet staan, maar ook dat je de ander iets moet gunnen.

Want we leven samen in dit land - en onze gemeenten.

En we leven ook samen in het Huis van Thorbecke.

In dat huis knettert het soms flink.

Dat gebeurt in elk huis: bij mij wel en bij u vast ook.

Maar je komt elkaar wel altijd weer tegen.

En dat vraagt iets van jezelf:
een gezonde dosis zelfbewustzijn, karakter tonen in voor- en tegenspoed en dichtbij je waarden blijven.

Dat is hoe ik de gemeenten zie, in het Huis van Thorbecke.
En dat is ook hoe ik onze gemeenten wil dienen.
En ik zie velen van jullie dat doen: karakter tonen, dicht bij je waarden.

Want als lokale bestuurders staan wij dagelijks vol in de wind.
U en ik weten wat de coronacrisis, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, de energiecrisis, de opvangcrisis in Ter Apel en de polarisatie rond Israël en Gaza betekenen op onze straten en in onze wijken.

Een avondklok, een razendsnelle uitbetaling van de energietoeslag, het constant blijven aanbieden van crisishulp...
Het zijn landelijke issues, maar wij lossen ze lokaal op.
Want wij kijken de mensen om wie het gaat, recht in de ogen.

Dat zal de komende jaren niet anders zijn.
Den Haag kan niet zonder de gemeenten.
Voor de grote thema's migratie, klimaat & energie, arbeidsmarkt en woningbouw — komen de oplossingen niet uit Den Haag.

Mensen verliezen langzaam het vertrouwen in de toekomst van hun kinderen.

Je ziet de verbeeldingskracht wegsijpelen...
Want: "Waar visie ontbreekt..."
Vult het zelf maar verder in.

Het moet dus van ons komen.
Ik denk dat wij dat kunnen: mensen in het land op sleeptouw nemen, met verbeeldingskracht en bestuurlijke moed.
Dat kunnen we door verandering van onderaf te stimuleren.
Geen topdown beleid over mensen uitstrooien, maar werken vanuit de bedoeling: wat hebben onze mensen nu en morgen nodig?
En we kunnen dat door meer te gaan samenwerken. Wij maken het verschil als we méér zijn dan 342 gemeentelijke eilanden.

En als we die verbeeldingskracht aan het werk zetten, waar leidt dit dan toe?
Iconische projecten waarmee we in ónze gemeenten het nieuwe Nederland vormgeven.

Als ik thuis door Utrecht loop, dan ben ik zo trots op onze singel.
Waar bijna veertig jaar lang auto's door het centrum raasden, stroomt nu weer water en staan bomen.
Daar was veel verbeeldingskracht en bestuurlijke moed voor nodig.
Bij bestuurders én inwoners.

En kijk eens in Enschede, waar de wijk Roombeek letterlijk uit de as van de vuurwerkramp is

verrezen.

Een voorbeeldwijk, waar iedereen trots op is.

Waar het verleden een plek heeft, maar waar ook de toekomst lonkt.

Daar was veel verbeeldingskracht en bestuurlijke moed voor nodig.

Bij bestuurders én inwoners.

En kijk eens in Groningen, waar de basisbaan al meer dan 100 mensen aan het werk heeft geholpen.

Mensen die weinig uitzicht op werk meer hadden.

Kijk eens wat het oplevert: mensen zitten beter in hun vel, hun bestaanszekerheid gaat erop vooruit en het levert de samenleving onder de streep ook nog eens geld op.

Ook hier waren verbeeldingskracht en bestuurlijke MOED nodig.

Maar nu willen andere gemeenten het ook.

Dit zijn iconische projecten, die het resultaat zijn van groter denken en meer durven.

We weten precies waar het in onze gemeenten soms flink knelt.

Denk maar aan woningbouw of warmtenetten.

We kúnnen hiervoor oplossingen verbeelden, die buiten de gebaande paden gaan.

En wat we kunnen verbeelden, kunnen we ook gaan doen.

Ik denk wel eens...

Waarom gaan we als VNG niet meer doen om gemeenten te helpen bij het oprichten van gemeentelijke warmtebedrijven?

In een sterk partnerschap met jullie, met partners in de sector en bijvoorbeeld met de Bank Nederlandse Gemeenten.

Waarom gaan we niet voor een sterk, maatschappelijk consortium met corporaties en bouwbedrijven om — buiten de huidige prestatieafspraken — samen extra woningen neer te zetten?

Daarmee doen we rechtstreeks iets voor de kwetsbare groepen mensen in onze gemeente, voor wie de nood nu het hoogst is.

Als we dit vuurtje van verbeeldingskracht aansteken, dan maken ook het verschil in de relatie met een nieuw Kabinet.

We zien grote kansen rond wonen en goed bestuur.

Er is flink tegengas nodig rond het asielbeleid en de puinhoop rond de spreidingswet.

En we zullen aan de bak moeten met een eigen risicobeheerfonds en met nóg meer onderlinge samenwerking.

En ja, dan komen ook vanzelf de taken en tekorten aan de orde.

Maar dát gesprek voeren we dan op basis van ónze waarden en ónze verbeeldingskracht.

En dat zal ons nog strijdbaarder maken.

Omdat bezuinigingen en de verschraling van voorzieningen voor onze inwoners recht tegen die waarden ingaan.

En tegen de cruciale rol van gemeenten, als nabije en betrouwbare eerste overheid.

Absolute prioriteit voor het komende jaar blijft onze financiële positie.
U weet: ik ben de afgelopen tijd kraakhelder geweest over onze zorgen.
Ik blijf dat doen, voor én achter de schermen.
Daar kunt u op rekenen.
Als het nodig is, loop ik voorop in het protest.
Ja, we kiezen eerst voor het goede gesprek met het Kabinet.
Maar als er dit najaar nog geen perspectief is, dan roep ik de ALV bijeen om onze acties te bespreken.

Beste mensen,

Ik ben ontzettend dankbaar voor de waarden en de verbeeldingskracht waarmee jullie elke dag je werk doen, overal in Nederland.
En dat wil ik ook het komende jaar helpen versterken.

Daarom wil ik afsluiten met een oproep, recht uit mijn hart.
We kunnen in deze tijd makkelijk somber worden van het cynisme, het pessimisme, de polarisatie en de afkeer van instituties.
Die somberheid is soms heel verleidelijk.
Maar juist nu wordt er iets méér van u en van mij gevraagd.
Juist nú hebben onze inwoners visie, moed, leiderschap en idealen nodig.

Een rotsvast geloof in vooruitgang.
Wars van egoïsme, van opportunisme en van duikgedrag.

Laten we elkaar daar scherp in houden.
En doe dat ook bij mij, want daar kan ik heel goed tegen!

Want we moeten het samen doen. Ook als VNG. Zoals Roel Wever zojuist in het filmpje verwoorde: we zouden wel tien projecten a la riscobeheersfonds moeten opzetten.

Samen de verbeelding aan de macht brengen.
Idealistisch, zelfbewust en met een groot gevoel voor verantwoordelijkheid die stap naar voren zetten.

Niet voor onszelf, maar voor al die mensen in ónze gemeenten.

Dank u wel.